ECE AYHAN

Son Şiirler

YAPI KREDİ YAYINLARI

ECE AYHAN

SON ŞİİRLER

YAPI KREDİ
YAYINLARI

Şiir - 1
ISBN 975-363-186-3

Son Şiirler / Ece Ayhan

© Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., 1993
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.
1. Baskı: 2500 adet
İstanbul, Mart 1993

İstiklal Caddesi, No: 285-287 Kat: 5 B Blok
Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: 293 08 24 (4 hat) Faks: 293 07 23

Dizi Editörü: Enis Batur
Kapak ve Sayfa Düzeni: Mehmet Ulusel
Ofset Hazırlık: Nahide Dikel
Düzelti: Cenk Koyuncu
Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. Şti.

Ece Ayhan • Bugün, şiirimizin en önemli "modern ustalarından biri" olarak adlandırılan Ece Ayhan, 1931'de Muğla'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra, memur, kaymakam ve redaktör olarak çalıştı. İlk şiiri 1954'te "Türk Dili"nde yayımlandı. Bu dönemde, sonradan ilk kitabı *Kınar Hanımın Denizleri* (1959)'ne aldığı, kendine özgü çağrışımlar ve göndermelerle örülü şiirleriyle hem Türk Şiirinde hem de II. Yeni'nin içinde kendine farklı bir kanal açtı.

1965'te yayımladığı *Bakışsız Bir Kedi Kara* ve 1968'de yayımlanan *Ortodoksluklar*'la neredeyse bütünüyle "özel bir dil" halini alan bu şiir, Ayhan'ın 1973'te yayımladığı ve daha geniş bir okur kitlesince alımlanan *Devlet ve Tabiat*'ıyla birlikte bu kez de "sokağın diliyle" okurunu (ve izleyicisini) oluşturdu. 1977'de yayımlanan, kitapla aynı adı taşıyan ünlü şiirini ve ilk dört kitabını içeren *Yort Savul* ise Ece Ayhan şiirinin kendisinden sonraki kuşaklar üzerindeki gücünün belki de topluca belgelenişi idi. 1981'de *Zambaklı Padişah,* 1982'de ise "tarihin düzünden okunduğu" *Çok Eski Adıyladır*'ı yayımlayan Ece Ayhan'ın şiiri üzerinde Enis Batur, *Tahta Troya* (1981)'da bir kitap boyutunda konaklamış; Ender Erenel "Ece Ayhan Sözlüğü"nü, Kemal Yangın - Orhan Alkaya ikilisi ise "Çok Eski Adıyladır Sözlüğü"nü yayımlamışlardı. Ayhan'ın '82 sonrası şiirlerinin bir bölümünü, kimi yazı ve konuşmalarıyla birlikte içeren *Çanakkaleli Melâhat...* ise 1991'de "düzşiirler" altbaşlığıyla yayımlanmıştı.

Şiirin dışında; ilk kez, 1981'de günlüklerinden bir bölümünü *Defterler* adıyla yayımlayan Ayhan, 1984'te, bu toplamı, eklediği yeni bölümlerle birlikte bu kez de *Yeni Defterler* adıyla yayımlamıştı. (Ayhan'ın, gerek bu dönemi kapsayan ve yeniden gözden geçirdiği günlükleri, gerekse 1980 sonrasında tuttuğu, kimi parçaları dergilerde yayımlanan "yeni günlükleri" ise, kronolojik bir bütünlükte önümüzdeki ay Yapı Kredi Yayınları'nca, *Başıbozuk Günceler* adıyla yayımlanacak.)

Ayhan'ın, gerek kültürel ve siyasal, gerekse yazınsal yönde *varolanı* sorguladığı kendine has yazıları ve neredeyse "ayrı bir tür" olarak adlandırılabilecek olan söyleşileriyse, bugüne dek ancak iki küçük toplamla okurun önüne çıkarılmıştı (Yalnız Kardeşçe/1984 ve Kolsuz Bir Hattat/1987).

İçindekiler

7 • Bir Sivil Şairin Ölümü
14 • Bir Askeri Şairin Ölümü
17 • Tepilmiş Bizans
21 • Hani Şu Eski Aşk!
22 • Galatasaray ya da Keten Astarlı Beşeri Bir Harita
24 • ... Şiirleri'nden
26 • Patron! Ya da Bir Patron!
32 • Anahtarlar
33 • Bir Korku Temi Üzerine Benzerlikler

Bir Sivil Şairin Ölümü

1.

Onlar **başıbozukturlar;** ama dilerseniz kendilerine '**buçuk şair**' de diyebilirsiniz.

Sözgelişi; 1991 mayısında İstanbul'da, bir '**kötülük dayanışması**' gereği, sık aralıklarla uçmak zorunda kalan, sahtekar şairler arasında rahatça yer alabilmişlerdir!

İçlerinde Alman Harbi'nin (karneyle) 100 gramlık şairleri de vardı. Ve de zararsızlar! Hatta zavallılar bile!

-İşte bizim **sosyal bürokratlar,** akıllarınca değil de, düpedüz dangalaklıklarınca, tarihte hep böyle Şiir'e ve hele Modern Şiir'e karşı olur ve karşı çıkarlar. Ve de salınırlar tarihte uzun ve pirinçten bir sarkaç gibi;

Sözgelimi; Mehmet Ali Ağca ile Yılmaz Güney arasında. (İkisinin de çocuklukları, yeniyetmelikleri ve gençlikleri kıpkızıl aç geçmiştir ve yapayalnızdırlar.)

Ayrıca; her iki kör uç da, bir '**iktidar masası**'nda kolaylıkla konum değiştirebilirler.

Çırılçıplaklık, evet çırılçıplaklık, bilinmez, nerelere kadar savrulacaktır? Ya da savrulur? Bir sivil şair yine de "**Biz cumhuriyette hayvan gibi yaşadık!**" diyebilmiştir; şiirde ilk Hristiyanlar olarak!

Bilirsiniz, özellikle Ortadoğu'da ilk ve ilkel Ortodoks sesler hâlâ bozulmadan durup durur.

2.

Ötekiler:

Bir Bağdat Hırsızı'nın '**an'asıl**' ve bedava avukatı ya da daha doğrusu dava vekili (1977). Çevre ve Maarif ödüllü ve de ayrı yumurtadan bir ikizin erkek yarısı!

Dragos! Dragos!

Ve ünlü bir Trabzon Yağı'nın oğlu. Aman yarabbi! Küçük semt şairleri giderek 'Nankörce'de (bir dergi) bir acele nasıl da böyle dumura uğrayabiliyorlar?

Ee. Sivil bir şair, kocayınca, Kemalistler ürürmüş! derler.

3.

Bizim sivil şair, **Parasız Yatılı** geçen gençliğinde -ama okullar, eğitim enstitüleri filan tatil olacak.- bir oğlanın arkasından Galata'ya inmiştir.

Eski Ankara-İstanbul yolu! Göynük ormanları cinayeti! Kıvrılarak bir kamyonla külüstür!

Aksi şeytan! Sivil Şiir'in öncüllerinden sayılan ve pirimiz Şeyh Galip de civan ve nar yanaklı yeniyetmeliğinde, şıkırdım ve benli arkadaşlarıyla Konya'ya kaçmıştır.

Ve dört yumruklu baba Baba, arkalarından gider ve oğlunu döve söve Dersaadet'e geri getirmiştir.

Sözkonusu şairin kullandığı 'cumhuruyet' sözcüğü, meğerse Üç Ali'lerin Cumhuriyet meyhanesiymiş Balıkpazarı'ndaki. 'Çakır hikayeci' ve Cihat Burak'tan beri basık: 1933. Ve (eskiden) dizi dizi mermer masalar! Örtü, peçete, v.s. de yok!

('Cumhuriyet', sözcüğü herhangi bir yerde geçince benim çatı katı aklıma hep şu geliyor:

Abdülbaki Gölpınarlı hoca bir gün bana demişti:

"**Onlar** -yani bizim sepici Yahya Kemal ve aynı meşrepten arkadaşları- **Eyüp Sultan'da** '**cumhur sikişi**' yaparlardı." (Fransızcası 'orgie'.))

4.

Sonunda, 'Nankörce'de dumura uğramış 'çeyrek şair' ya da daha doğrusu '**şiirin Şevki Şakrak'ı**' ise, yanlamasına denize fırlatılmış bir porselen tabak gibi kayıp gitmiştir, gitti!

5.

Beyoğlu'nda. Sakızağacı Caddesi'nde, devletin hem dışında, hem de karşısında olarak, bir pezevengin ve bir orospunun oğlu olarak, biz de diyoruz ki:

"Şiir, şiirde kalmaz efendiler! Kalmamıştır da!
Evet, bir şiirde dizgi yanlışı olabilir!
Ama, baba düşüncede? Asla!"

1992

Bir Askeri Şairin Ölümü!

1.

Bakıyorum bir ağacın dahi var. Budaklı, özötücü kuş, ve yarısı kireç.

Doğrusu, geçmişte tek kişilik bir bando, olarak.

2.

Bu, dar kalabalıklar, ülkeyi 1946'da, Missouri zırhlısına, kemiklerle, oturttunuz değil mi?

"Memnunuz cihandan ve hükümetten" diyerek.

3.

Her ikindi, kendi cenaze alayının geçmesini bekler.

Nedense çelenkler ters tutulmuş.

Makaslı bir dürbünün başında ve sağ orta parmağında da umursamaz bir yoyo.

4.

Bakıyorum, 1991'de de, bir ağacın var. Puhu pörsümüş ama belediye dikmiştir.

Sanki incirin altında dumura uğramış ve puro içen bir Persah!

"Ben bir zamanlar(*), müstahkem mevkisiydim şiirin, süslü!" diye sabuklıyarak.

(*) Bir zamanlar, genç kulamparalar, lonca kuralları gereğince, ustaları sıkı kulamparaların çakır gözlerinin içine bakarlarmış alesta!
Hayır! Hayır! Şimdi böyle değil!

5.

Biz de, karşılık olarak, çırılçıplak bir türkçeyle, diyoruz ki:

"Evet, öyle sanıyorduk, meğerse tahta toplu Çakmak Hattı'ymış Saros'daki"

6.

Sığırgeçidi'nde Dolmabahçe'de sivil bir Ece Ovalı yazdı bu düzşiiri

V. Mustafa'nın padişahlığının 10. yılında aylardan mayıstı.

Tepilmiş Bizans

1.

Bir bakmışım ki; kuyruklu bir pezevenk olmuşum hırçın! Sırtlan olacak yerde.

.. idi ve tıpa bir Demir Maske Ahmet'ler Alkazar sinemasında. Sığırtmaç filmleri arasında.

"**To ma masi to muni!**"

Ya da

"**Ahbarın gıdın gıdın gıllangur!**"

Sırtüstü bir felaketi uğramış, kimi ailelerin ve tayların. Kapıları kırılmış evleri gibi. Açık kalmıştır tarihte!

2.

Biliyor musun? ben biraz da tepilmiş Bizans'tan geliyorum huysuz! Ve hem huysuz ve hem ikircikli olarak.

1821'de, Mora olayında, belki de daha sonra, bugün de bir otlak arayan Osmanlı'dan koparılmış ya da zorla kopartılmış!

Manganalar mahallesinde ya da ayazmasında, ki Cankurtaran'dadır. Rumların yortu kutlaması ve adak adaması yasaklanmıştır. Dümdüz ve gerili bir çarşaf gibi Mermer Denizine karşı!

Ve buruşuk bekçiler!

Yanar ve yanan itfaiyeciler!

Yeni etek traşı olmuş jandarmalar da var! (Jandarma otuzbiri ayrı ve başka bir şeydir! Siz gerçek abazanlığı bilemezsiniz.)

Ben bütün bunları, dahi tarihi, hiç unutmuyorum; unutamam da!

Çatınan bir Selanikli kadını da!

Bir kadın, bu altın saçlı Nahit Hanım da olabilir (Firatlı) şamdan gibi külahlı Ortodoks papazlarını güle oynaya denize girerken görmüştür. Cas! Cas!

3.

Hem balıklı hem ters huni kıçlı Suriyeli ya da Süryani oğlanların önce kiliselerden sonra da Bizans'tan uzaklaştırılmaları!

Ve artık bir Frik ya da bir Hitit eki ya da takısı edinmiş olan Bizans! Yani tepilmiş Bizans!

Üfürüklü ve küpeli! (Sahi Osmanlılardaki bir kulağa küpe takma alışkanlığı ve olgusu gerçekte nereden geliyor?)

Hani Şu Eski Aşk!

İri, kadife ve kalın bir Beşiktaş denizlerinde!
Ama sonra acı, -çile- ve çığlık da var!

Galatasaray ya da
Keten Astarlı Beşeri Bir Harita

1.

Doğudaki karlı dağlardan, yükseklerden gelmiş çılgın, karaşın ve draz gibi bir yeni coğrafya öğretmeni! Uzunca ve kalınca.

2.

Meraklı ve benli bir parasız yatılı ve balıketi kıvamında benli, ince ve sevimli bir öğrenci genç!

3.

Bir hafta sonu; ikisi de, iki kaşık gibi iç içe uyuya kalmışlar.
Sabahlara kadar sürmüş sarmaş dolaş aynalardan.

4.

Ve keten astarlı büyükçe bir beşeri haritanın üzerinde. Belki altlarında da olabilir. Uyuya kalmışlardır!

Hepsi bu!

O kadar!

... Şiirleri'nden

I?

1.

Devletin ve fazla devletin adamlarının (bunlar kimlerse?) pek tıkırına gelmez değil mi?

Ve şirketlerin, iş adamlarının ya kulampara olmaları? Evet, Holdinglerin hesaplarına neden hiç geçmemiş olabilir?

2.

Hiç tasarladınız mı? uzun, sıkıcı ve çarpıtılmış tarih boyunca boylu. (Tabii buna rakının boyunu da ekliyorum Panayot'taki alkolikler için. Özellikle de dipte 6. koğuşa sığınmış, yalınayak ve sakalları hapiste uzamış insanlar için!)

Patron! Ya da Bir Patron!

1.

Artık yeter ve yetti patron!

(Gerçeklikte 'patron' diye yazılan bir sözcük var mıdır dünyada? Yalnız bir soru bu.)

Gerçeklikler, bataklıklarda, patrona benzer bir şey, bir hece bile, olmakla başlamıştır. Baylar!

Ama Avar ya da Ibuh bir türküsünden sonra. Ama?

2.

İki insanın, iki şehirle birlikte düşünülmesi.

Evet, iki şehirle, iki kadınla ya da iki oğlanla birlikte tasarlanması yani,

Ama iki şehrin de bir denizleri olacak.

Hiç değilse adı Altın Boynuz olan ama şimdi

Boklu Boynuz. (İstanbul'un bütün lağımları oraya dökülür.)

Biri boklu, öteki koyu mavi bir Sığırgeçidi! İki de asma köprüleri var. En uzaktaki Kavacık ile Dolaybağı arasın da.

Ömer Uluç'un akide şekeri resimlerinde tankerler dönemeçleri onun altından dönerler.

3.

Ve üç denizle üçe bölünmüş bir kent olarak; biraz İskenderiye'ye benzeyecek. Zaten Kavafoğlu'nun annesi - babası ve hısımları İstanbulludur.

Ve kirli, soba pası ve küçük kafalı kumruları da olacak.

Beyoğlu'ndaki fuhuşla, pezevenklerle ve orospularla iç içe yaşıyorsun. Zaten sen de onlardan birisin. Toprak zeminli bitirimhanelerle senli-benlisin.

Şiir de öyle değil midir? Gerçeklikte şiir fuhuşla iç içe gider. Böyle yaşayabilir ancak. Benim senli-benli deyişim budur.

4.

Bütün dileğim, **herkes bir şey ister ya,** küçük şekerler, karamelalar satarak geçinmeye çalışan kör bir yaşlı kadın bile!

Ben de şunu istiyorum:

Çanakkaleli Melahat da bir Anafartalıdır. Çanakkale Cumhuriyet meydanında bir heykelinin dikilmesi!

Lapsekili Priapos'un heykeli tam karşısında. Ve dönecek!

5.

Evet, kimse artık onun peşinde değil. Peki ama gerçeklik nereye gidiyor? Aşk ve şiir nereye?

Şimdi vaktin padişahı ya da padişahları kimdir yahu patron?

Anahtarlar

Çünkü kapıları
Götürüyorlar (öyle yanlış ki)
Cam kırıkları üzerinde
Üzerinde mi üzerinde üzerinde
Gülüyor ve
Gülen artık çingene değildir
Değil mi değil değil
Bilmem şu uzakta odaların
Pancurlarını açmışlar
Açmışlar mı açmışlar açmışlar
Denize karşı
(deniz yoktur ya)
İçerdekiler içerlerde
Dışardakiler dışarlarda kalmışlar
Kalmışlar mı kalmışlar kalmışlar
Anahtarları çalan bir çingenedir
Bir çingene mi bir çingene bir çingene.

Bir Korku Temi Üzerine Benzerlikler

Çocuklukta sevmek
bu ikinci elin aşkı
ay çıktığı zaman
güzelliği katedrallerden atarlar
cam gibi cam gibi

Korkunç ağlama başlar
o kadar yalnızsın
kapıyı örerlerse ne yaparsın
soyut ve zorunlu
acı çocuklara benzer

Sokaklar çok daraldı
okunacak kitap kalmamış evde
korku daha da yaklaştı
öpülen yerleri kadının
yavaş yavaş çürüyor

Gülümseyişin geçmiş şehirlere
boyalar dökülmüş
(ya bu neye benziyor).

Nisan 1956

ISBN 975-363-186-3

